

Verslagen bijeenkomsten studentenpanel*November 2016*

Voorafgaand aan de bijeenkomst hebben een aantal medewerkers van de rekenkamer hun feedback gegeven over de onderwerpen die de panelleden hadden aangedragen voor het publieksonderzoek 2017. Op basis hiervan is een voorselectie gemaakt van zestal onderwerpen. In deze bijeenkomst zijn de panelleden verder met de onderwerpen aan de haal gegaan om deze verder te concretiseren en uit te werken. Het uitwerken van de onderwerpen bleek echter lastiger te zijn dan verwacht. Toch lukte de studenten het om enigszins een focus aan te brengen bij de verschillende onderwerpen. De rekenkamer zal een laatste blik op de onderwerpen laten vallen. De panelleden zullen op een later moment hierover worden geïnformeerd.

Oktober 2016

Het is inmiddels het 3^e opeenvolgende jaar dat de rekenkamer een publieksonderzoek gaat uitvoeren. Aan studentenpanel is de taak weggelegd om voor het publieksonderzoek 2017 ongeveer 4-5 mogelijke onderwerpen aan te dragen. Deze onderwerpen worden net zoals in eerdere jaren via een enquête voorgelegd aan het burgerpanel van de rekenkamer. Zij zullen uiteindelijke keuze maken welk onderwerp de rekenkamer gaat onderzoeken. Voorafgaand aan de bijeenkomst is aan de studenten gevraagd om na te denken over mogelijke onderwerpen. Tijdens de bijeenkomst heeft de panel zich opgedeeld in drie subgroepen, waarbij eerst is gebrainstormd over mogelijke onderwerpen die daarna plenair werden besproken. Vervolgens is de panel nogmaals uiteen gegaan om met 2 á 3-tal onderwerpen een verdere verdieping te maken. De uitkomsten van de sessies heeft geleid tot een groslijst met mogelijke onderwerpen voor het publieksonderzoek 2017. Afgesproken is dat de lijst intern binnen de rekenkamer rond gecirculeerd gaat worden ten behoeve van feedback en dat dit teruggekoppeld wordt naar de panelleden.

Juli 2016

Afgelopen weken hebben de studenten hard gewerkt aan een essay waarin wordt ingegaan op de ontwikkelingen en uitdagingen in het lokale bestuur die invloed hebben op het reilen en zeilen van de rekenkamer. In tweetallen hebben de studenten een onderwerp opgepakt en verder uitgewerkt. Dit heeft geleid tot een (concept) essay onderverdeeld in drie hoofdstukken: 'Beleidsonderzoek in een energieke samenleving', 'Representatieve burgerparticipatie' en 'Invloed van technologie'. Tijdens de bijeenkomst gaf Jan de Ridder a.d.h.v. een presentatie zijn feedback op een conceptversie van de essay.

Juni 2016

Tijdens de bijeenkomst pakten we de draad weer op waar we deze de vorige keer achtergelaten hadden. Dus ook dit keer stond de themapublicatie als belangrijkste punt op onze agenda. Het doel van deze bijeenkomst was om als studentenpanel te komen tot een eigen geschreven 'product' waarin jullie een blik vooruit werpen in de

ontwikkelingen voor het lokale bestuur en daarmee gepaarde gevolgen die dit zou meebrengen voor de rekenkamer. De vorige keer hebben de studenten a.d.h.v. de ideeën van Hans Boutellier, Maarten Hajer en David van Reybrouck gebrainstormd over welke ontwikkelingen dit mogelijk zouden kunnen zijn. Dit heeft tot een aantal interessante resultaten geleid. In deze bijeenkomst zijn wij druk bezig geweest de opdracht rondom de themapublicatie scherper te krijgen. Er is veel gesproken over de 7-tal onderwerpen die tijdens de eerdere bijeenkomst naar voren kwamen (e.g. netwerkmaatschappij, burgerparticipatie, bezuinigingen, kennisdeling, onzekerheden en transparantie). We hebben gezocht naar samenhang tussen de onderwerpen en/of er onderwerpen waren die eigenlijk onderdeel uitmaken van één van de andere onderwerpen. Tijdens de bijeenkomst zijn ook afspraken gemaakt over de planning voor komende periode.

April 2016

Ook dit keer stond de bijeenkomst in het teken van de aankomende themapublicatie. De bedoeling is namelijk dat de studentenpanel een eigen tekst voor de themapublicatie gaat opleveren. Om de juiste onderwerpen voor de themapublicatie aan te kaarten hebben we een blik vooruit gedaan naar de toekomstige ontwikkelingen en uitdagingen die het lokale bestuur volgens ons te wachten staan. Hierbij hebben wij o.a. gebruik gemaakt van de ideeën van Hans Boutellier, Maarten Hajer en David van Reybrouck. Ondanks de wat lage opkomst kwam er toch een zeer levendige discussie op gang. De uitkomsten hiervan bieden voer voor de volgende bijeenkomst. Hierin gaan we onze ideeën verder vormgeven.

Februari 2016

In deze bijeenkomst kwamen wederom een aantal interessante onderwerpen aan bod. De studentenpanel heeft het gehad over de Burgertop Amsterdam en/of de rekenkamer met vergelijkbare vormen burgerparticipatie zou kunnen toepassen. Rekenkameronderzoeker Rian Muijsers heeft de resultaten van het sinds kort gepubliceerde rekenkameronderzoek naar Subsidies Diversiteit gepresenteerd en ons meegenomen in de aanbevelingen die de rekenkamer heeft gedaan aan het college van B&W. De gevoerde discussie ging vervolgens over hoe de gemeente de maatschappelijke effecten van de verstrekte subsidies kan evalueren. Tot slot hebben we nagedacht over de themapublicatie 'Grip op vage doelen'. Dit gaat in de volgende bijeenkomst een verdere invulling krijgen.

Januari 2016

Eind januari was de eerste bijeenkomst van 2016. Tijdens deze bijeenkomst hebben we allereerst aandacht besteed aan de mogelijke onderzoeksonderwerpen die het burgerpanel van de rekenkamer in de enquêtes hadden aangedragen. En het burgerpanel had veel ideeën! Thema's waren onder andere wonen, bedrijfsvoering gemeente, openbare ruimte, verkeer, openbaar vervoer, maar ook diversiteit, integratie, vluchtelingen en armoede. Daarnaast hebben we een start gemaakt met een project dat de komende bijeenkomsten steeds zal terugkomen. Het studentenpanel gaat namelijk meedenken over de themapublicatie 'Grip op ..' van de rekenkamer. Voor de volgende bijeenkomst zullen de studenten nagaan op welke manier de in de beleidsvisie genoemde thema's (grip op geld, grip op vage doelen en

begrip van burgers) én eventuele andere thema's, terugkomen in de rekenkameronderzoeken van de afgelopen jaren.

December 2015

Deze maand was er geen bijeenkomst van het studentenpanel. Wel is het nieuwe publieksonderzoek gekozen door het burgerpanel, namelijk Leefbaarheid van de stad! Hieraan voorafgaand zijn we met een afvaardiging van het panel tot twee keer toe te gast geweest in het radioprogramma *Ritme van de stad* van Amsterdam FM. Tijdens de eerste radio-uitzending op donderdag 3 december hebben Irene, Lisa, Eliza en Sietse de 4 onderwerpen voor het publieksonderzoek gepresenteerd. Woensdag 16 december is Irene, de student van het winnende onderwerp, meegegaan naar de radio-uitzending. Beide uitzendingen zijn na te luisteren via: <http://www.amsterdamfm.nl/130364-2/> en <http://www.amsterdamfm.nl/de-rekenkamer-aan-de-slag-met-leefbaarheid-in-de-stad/>. En op 10 december waren enkele studenten ook aanwezig op de onderzoekersmiddag van de rekenkamers van de 4 grote steden. Daar hebben de studenten meegedacht over mogelijke onderzoeksonderwerpen voor het gezamenlijk G-4 rekenkameronderzoek.

November 2015

De bijeenkomst van 23 november was druk, maar ook erg leuk. Rekenkameronderzoeker Robin van de Maat heeft allereerst verteld over de stand van zaken bij het publieksonderzoek 2015 naar privacy. Bij dit onderzoek is ingezoomd naar de privacy in het sociaal domein. Hiervoor is er onder andere ook een enquête uitgestuurd naar hulpverleners binnen het sociaal domein. In het kader van het onderzoek zal ook nog een enquête worden uitgezet onder het burgerpanel van de rekenkamer. Het studentenpanel heeft enkele ideeën voor deze enquête aangedragen. Daarnaast hebben de studenten meegedacht over de enquêtevragen die aan het burgerpanel zullen worden voorgelegd wat betreft het publieksonderzoek 2016. De 4 onderwerpen die de studenten tijdens de bijeenkomsten hebben bedacht en nader hebben uitgewerkt, zullen aan het burgerpanel van de rekenkamer worden voorgelegd. Het burgerpanel kiest vervolgens het onderwerp waarnaar in 2016 onderzoek zal worden gedaan. Daarbij is het vierde onderwerp tegengaan radicalisering en jihadisme vervangen door toestemming gebruik van de openbare ruimte. Zoals de studenten tijdens de bijeenkomst van oktober ook al aangaven, bleken er toch (te)veel haken en ogen aan dit onderzoeksonderwerp te zitten.

Oktober 2015

Tijdens deze bijeenkomst hebben we in groepjes de 4 onderwerpen voor het publieksonderzoek nader uitgewerkt naar context, mogelijke onderzoeksvragen en onderzoeksmethoden én hebben we feedback op elkaars ideeën gegeven. Bij sommige onderwerpen kunnen veel verschillende invalshoeken worden bedacht, zoals bijvoorbeeld bij leefbaarheid van de stad. Voor maatschappelijke opvang wordt gedacht aan onderzoek naar de omvang van de vraag, de omvang van het aanbod en of er sprake is van een (mis)match. Bij derde onderwerp over afvalscheiding ligt de nadruk bij het burgerperspectief: het doen interviews met burgers én het uitvoeren van een enquête over afvalscheiding onder het burgerpanel. Hoewel actueel, zien studenten bij het onderwerp radicalisering en jihadisme diverse knelpunten. Zo is bij

dit onderwerp de moeilijkheid dat je in de privésfeer komt. Ook is het lastig om aan goede gegevens (die mogelijk wel beschikbaar zijn bij het rijk) te komen.

September 2015

Na de zomervakantie zijn we op maandag 14 september weer begonnen met het studentenpanel. We hebben eerst wat bijgepraat over wat we tijdens de vakantie hebben gedaan. Daarna heeft Ella, oud-stagiaire van de rekenkamer, verteld over haar onderzoek naar mantelzorg. Hiervoor is een enquête onder het rekenkamerpanel uitgezet. Zo'n 18% van het rekenkamerpanel is mantelzorger. Na de beantwoording van meerdere vragen over dit onderzoek zijn we verder gegaan met de brainstorm over mogelijke onderzoeksonderwerpen voor het publieksonderzoek 2016. Uiteindelijk hebben we alle ideeën ingekaderd tot vier onderwerpen, namelijk:

1. Leefbaarheid binnen de ring: in hoeverre is het nog prettig wonen binnen de ring?
2. Maatschappelijke opvang: doelgroepenbeleid
3. Duurzaamheid: afvalscheiding en innovatie in de afvalketen
4. Beleid mbt radicalisering en jihadisme: gevolgen voor beeldvorming en stigmatisering (breder: anti-discriminatie)

De volgende bijeenkomst zullen we deze onderwerpen nader gaan uitwerken.

Juni 2015

Op 1 juni 2015 was er weer een bijeenkomst van het studentenpanel. Na de welbekende broodjes berichtte directeur Jan de Ridder over de voortgang van het onderzoek naar privacy, waarvan de opzet inmiddels aan de gemeenteraad is verstuurd. Op korte termijn zal verder aan het burgerpanel een aantal stellingen over privacy worden voorgelegd. De studenten spraken hun verwachtingen hierover uit. We zijn natuurlijk benieuwd of dit overeenkomt met de daadwerkelijke uitslag van de enquête! Hierna gaf onderzoeker Jurriaan Kooij een presentatie over het (nog te starten) onderzoek naar de financiële positie van de gemeente Amsterdam en Zaanstad, welke hij combineert met zijn promotieonderzoek aan de VU. Het doel is om een instrument te ontwikkelen om de financiële gezondheid van Nederlandse gemeenten te meten en deze vervolgens toe te passen op de gemeenten Amsterdam en Zaanstad voor de periode 2004-2014. Een dergelijk instrument is nog niet voorhanden.

De aandacht focust zich nu vooral op schuld, maar dat is maar één van de vele aspecten. Over de verschillende aspecten wordt nu gerapporteerd in de dikke boekwerken van de gemeentelijke begrotingen en jaarrekeningen. Daarom wil de rekenkamer een systematiek ontwikkelen waarmee deze boekwerken kunnen worden samengevat en daarmee een beter inzicht ontstaat in hoe een gemeente er financieel voor staat. In 2013 is hiertoe door Jan en Jurriaan een eerste aanzet gemaakt met de indicatoren instabiliteit en kwetsbaarheid. Ondanks dat het aantal daadwerkelijk probleemgevallen (provinciaal toezicht/artikel 12) de afgelopen jaren beperkt is gebleven, blijkt uit deze analyse dat het aantal dreigende probleemgevallen daarentegen wel degelijk is toegenomen. Na een korte pauze is gediscussieerd over de waarde van een dergelijk meetinstrument voor het lokale bestuur. Op dit moment is er geen vergelijking van de gehele financiële positie van

Nederlandse gemeenten beschikbaar en ook binnen de gemeenten zelf ontbreekt vaak het overzicht. Een dergelijk meetinstrument kan de discussie over financiële keuzes transparanter maken en bovendien de financiële gevolgen van bepaalde ontwikkelingen zichtbaar maken.

April 2015

Maandag 20 april kwam het studentenpanel weer bijeen. Deze bijeenkomst stond opnieuw in het teken van het publieksonderzoek Privacy voor de burger. Vooraf was aan de studenten gevraagd om op zoek te gaan naar voorbeelden van privacyschendingen. Deze bleken echter lastig te vinden in de eigen leefomgeving, maar uit bijvoorbeeld nieuwsberichten waren toch een aantal casussen verzameld. Aan de hand daarvan kwam een discussie op gang over wat we precies verstaan onder privacyschendingen. Vervolgens werd er nagedacht over de mogelijke inzet van het rekenkamerpanel bij het bevragen van mensen over hun mening en ervaringen met privacy-gerelateerde zaken. Daaruit kwam het idee naar voren om de panelleden verschillende gemanipuleerde casussen voor te leggen over het delen van gegevens door professionals, waarna zij kunnen aangeven of en in welke mate zij dit als problematisch ervaren. Daaruit zou dan weer een collectieve norm over privacy gedestilleerd kunnen worden. In het laatste gedeelte van de bijeenkomst heeft directeur Jan de Ridder nog wat verteld over de uitkomsten van het rekenkameronderzoek naar het klimaatbeleid van de gemeente Amsterdam. Dit onderzoek richtte zich op de effectiviteit van de subsidiëring van labelstappen.

Maart 2015

De tweede bijeenkomst van 2015 was op 9 maart 2015. De bijeenkomst stond volledig in het teken van het publieksonderzoek naar privacy. De projectleider van het onderzoek Erik Oppenhuis vertelt over de stand van zaken. Daarna heeft Guido van 't Noordeinde (postdoctoraal onderzoeker UvA op het gebied van beveiliging en privacy van ICT-systemen) verteld over de privacyrisico's van het delen van kennis in de communicatie tussen hulpverleners. Daarbij heeft hij vooral gewezen op de risico's van centrale gegevensopslag door de overheid. Privacy is het gevoel dat je zeggenschap hebt over informatie. De overheid maakt gebruik van centrale registratiesystemen, waarbij alle informatie op één plek staat. Maar wie mag welke informatie inzien en wie mag welke informatie delen? Het beste zou zijn als alle informatie decentraal wordt opgeslagen, waarbij elke keer opnieuw de vraag wordt gesteld over welke informatie gedeeld mag worden. Belangrijke voorwaarde hierbij is dat de verantwoordelijkheden hiervoor goed zijn belegd.

Januari 2015

Maandag 12 januari was de eerste bijeenkomst van het studentenpanel in het nieuwe jaar. Het thema was het boek dat de rekenkamer heeft geschreven in het kader van het symposium Terugkijken & Vooruitblikken. De focus van de bijeenkomst lag met name op de twee centrale begrippen openheid en transparantie. In het boek suggereert de rekenkamer dat meer openheid en meer transparantie een oplossing kan bieden voor veel problemen die de gemeente heeft met terugblikken en

vooruitkijken. Maar, er kleven wellicht ook nadelen of moeilijkheden aan openheid en transparantie.

De avond begon met een evaluatie van het symposium, waarbij de studenten met een paar bruikbare opmerkingen kwamen. Daarna vertelde Jan wat hij bedoelt met zijn oproep voor openheid en transparantie. Hij wees ook op de rol van de media, die openheid wellicht zullen misbruiken voor een goede kop. Studenten hadden zich goed voorbereid en kwamen met allerlei voor- en nadelen en praktische bezwaren van openheid en transparantie. De rol van open access werd hierin besproken, maar ook de vraag of burgers überhaupt wel zitten te wachten op meer betrokkenheid bij het openbaar bestuur. Ook werd er op gewezen dat openheid geen wikileaks-achtige stroom aan informatie moet zijn, maar selectief en to the point. Maar, hoe doe je dat goed? Er is ook gesproken over een TED-talk van de politicoloog Ivan Krastev. Hij wijst juist op de bezwaren van openheid, als deze leiden tot extra voorzichtig gedrag van bestuurders. Al met al was het weer een interessante avond, met een goede discussie! En een borrel na afloop.

Oktober 2014

De locatie van de tweede bijeenkomst was wat meer studentikoos. Ditmaal kwamen de studenten samen in een vergaderzaal van Studio/K: een bioscoop, café-restaurant en club ineens, gerund door studenten. De studenten waren ervan op de hoogte dat de rekenkamer de lijst met onderzoeksthema's van de vorige bijeenkomst van te voren onder de loep had genomen. Allereerst werd uitgelegd hoe er op basis van deze ideeën vier onderwerpen voor een publieksonderzoek waren geselecteerd, namelijk: 'Discriminatie in Amsterdam', 'Knelpunten voor vrijwilligerswerk', 'Nieuwe economie: airbnb' en 'Privacy en de burger'. Vervolgens is er aandacht besteed aan onderzoek in het algemeen, en specifiek de vraag aan welke eisen een (publieks)onderzoek van de rekenkamer moet voldoen. De studenten kozen daarna een van de vier onderwerpen om aan een concreet onderzoeksplan te gaan werken. Zij dachten na over welk doel en doelgroep hun onderzoek kon hebben, welke vraagstelling daarbij zou passen, via welke methoden het onderzoek uitgevoerd zou kunnen worden en welke normering de rekenkamer mogelijk zou moeten hanteren. Daarbij hielden de studenten rekening met de haalbaarheid van het onderzoek en het publieksgerichte karakter ervan. Tot slot werden de onderzoeksplannen aan elkaar gepresenteerd en was er ruimte voor discussie. De bijeenkomst resulteerde in vier concrete ideeën voor een publieksonderzoek van de rekenkamer.

September 2014

De eerste bijeenkomst kwamen de studenten samen in de Mirandazaal van de Stopera. Een bijzondere locatie, met een prachtig uitzicht op de drukte van het Waterlooplein. Allereerst hebben de leden van het studentenpanel via een spel met elkaar kennisgemaakt. Het panel bestaat uit veertien studenten met verschillende studieachtergronden. Samen hebben de studenten vervolgens een brainstorm gehouden over mogelijke onderwerpen voor een publieksonderzoek van de rekenkamer. Van tevoren was hen gevraagd om het (lokale) nieuws bij te houden. Tijdens de bijeenkomst werd besproken wat de studenten de afgelopen tijd zoal was opgevallen. De groep zat vol energie en kwam met het ene idee na het andere. Er werden kritische op- en aanmerkingen geplaatst, maar desondanks resulteerde dit in

Rekenkamer Metropool Amsterdam

een hele reeks aan interessante onderzoekthema's! Na een pauze zijn de studenten in kleinere groepjes nog wat dieper ingegaan op een aantal thema's. Ter afsluiting hebben zij geoefend om een onderzoeksplan aan hun medepanelleden te pitchen. De échte afsluiting vond met zijn alle plaats aan tafel in een café met, het is immers een studentenpanel, een biertje in de hand.